

GANEAGITA

Published @ 2017 Trieste Publishing Pty Ltd

ISBN 9780649511082

Ganeagita by Nila-kantha

Except for use in any review, the reproduction or utilisation of this work in whole or in part in any form by any electronic, mechanical or other means, now known or hereafter invented, including xerography, photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, is forbidden without the permission of the publisher, Trieste Publishing Pty Ltd, PO Box 1576 Collingwood, Victoria 3066 Australia.

All rights reserved.

Edited by Trieste Publishing Pty Ltd.
Cover @ 2017

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, re-sold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's prior consent in any form or binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.triestepublishing.com

NILA-KANTHA

GANEAGITA

आनन्दाश्रमसंस्कृतग्रन्थावलिः ।

ग्रन्थाङ्कः ५२

नीलकण्ठविरचितटीकासमेता

श्रीमद्भणेशगीता ।

Byaneshagita

एतत्पुस्तकम्

आनन्दाश्रमस्थपाण्डितैः संशोधितम् ।

तच्च

हरि नारायण आपटे

इत्यनेन

पुण्याख्यपत्तने

आनन्दाश्रममुद्रणालये

आयसाक्षरैर्मुद्रयित्वा

प्रकाशितम् ।

शालिवाहनशकाब्दाः १८२८

स्त्रिस्ताब्दाः १९०६

(अस्य सर्वेऽधिकारा राजशासनानुसारेण स्वायत्तीकृताः ।)

मूल्यं रूपकद्वयम् (२)

PK
3621
G3
1906

आदर्शपुस्तकोल्लेखपत्रिका ।

अथास्या नीलकण्ठविरचितटीकासमेतायाः श्रीमद्गणेशगीतायाः पुस्तकानि यैः परहितैकपरतया संस्करणार्थं प्रदत्तानि तेषां नामादीनि पुस्तकानां संज्ञाश्च प्रकाशयन्ते—

- (क.) इति संज्ञितम्—पुण्यपत्तनस्थानां वे० शा० सं० रा. रा. शेंडचे इत्यु-
पाह्ववासुदेवशास्त्रिणाम् ।
- (ख.) इति संज्ञितम्—पुण्यपत्तनस्थानां रा. रा. कृष्णाजी गणेश पाटणकर
इत्येतेषाम् ।
- (ग.) इति संज्ञितम्—त्रुटितं पुण्यपत्तनस्थानां वे० शा० रा. रा. मोरेश्वर
रावजी दीक्षित इत्येतेषाम् ।
- (घ.) इति संज्ञितम्—श्रीनृसिंहवाडीस्थानां वे० शा० रा. रा. गणेशशास्त्री
कवीश्वर इत्येतेषाम् ।

समाप्तेयमादर्शपुस्तकोल्लेखपत्रिका ।

अथ गणेशगीताश्लोकान्तर्गतविषयाणामध्याय-

क्रमेणानुक्रमः ॥

विषयाः	श्लोकाङ्काः	विषयाः	श्लोकाङ्काः
कर्मसाधनप्रधाना चतुरध्यायी ।		शलसेषातादिभिरात्मस्वरूपस्य विका-	
प्रथमोऽध्यायः ।		राभावप्रतिपादनम् ३०-३४	
व्यासं प्रति सूतकृतप्रश्नः	१-२	वासनाया उच्छेदे कारणाभिधानम् ...	३५
व्यासस्य सूतकृतप्रश्नोत्तरारम्भः ...	३	मयि कर्मोत्थर्षपतः पुरुषस्य कर्मणा	
व्याससूतसंवादे वरेष्यगजाननसंवादः ।		चित्तमुद्धिस्तनो विज्ञानप्रप्तिरिति-	
विघ्नेश्वरं प्रति वरेष्यस्य योगश्रवण-		निरूपणम्... ..	३६
विषयकप्रार्थना	४	बिहितकर्मणस्सागाभावकथनम् ...	३७
वरेष्यं प्रति श्रीगजाननस्योक्तिः ...	५	स्वकर्मव्याभिनां सिद्ध्यभावादिभिरूपणम्	३८
वैराग्योत्सादनाय पराभिमतयोगानां		स्वधर्मात्पुत्रनेन शोषितहृदयस्यैकात्म्य-	
निषेधप्रतिपादनम् ।	६	ज्ञानावाप्तियोग्यम्	३९
केवल्यस्य साधकं कुलं जन्मतन्मतस्य		एकात्म्यभावनाकाद्वितीययोऽनिरूपणम्	४०-४५
निषेधाभिधानम्	७	संयमरूपयोगस्याभिधानम्	४६-४७
सिद्धाभियोगनिरासकथनम्	८	असंप्रज्ञातयोगनिरूपणम्	४८
इन्द्रपदाद्यवाप्तिरूपयोगस्य योगस्वा-		पूर्वोक्तयोगस्य फलकथनम् ...	४९ ५०
भावनिरूपणम्	९-११	भवणदिना ज्ञानस्यानुष्ठेयनहायोग्यस्य	
ज्ञानयोगाभिधानम्	१२	निरूपणम्... ..	५१
ज्ञानवतां प्रशंसा	१३	दिशरजुःखिलक्षणम्	५२-५४
योगस्य नानाविधत्वविवरणम् ...	१४-१५	इन्द्रियजयोगायाभिधानम्	५५
परैरुद्वेजितामां योगिनां मनसो त्रिकि-		गतमानस्य त्रिष्विधतोऽपीन्द्रियाणि	
याराहिलनिरूपणम्	१६	सर्वो हरन्तीति कथनम्	५६
ज्ञानिनां मनोविकाराभावे हेत्वभिधानम्	१७-१८	इन्द्रियणि संयम्य यो युक्त आस्ते स	
योगश्रवणफलकथनम्	१९	कृतधीरिति निरूपणम्	५७
अनुत्तमयोगनिरूपणम्	२०	विषयस्य नेन सङ्गदिद्वारा प्रणाशकथनम्	५८-५९
निष्कलानन्दस्वरूपस्यैवाऽऽत्मनो जग-		जितेन्द्रियस्य सुखावाप्तिरिति निरूपणम्	६०-६३
जन्मास्थितिलये कारणत्वाभिधानम्	२१	सर्वभूतगन्थां परमार्थतत्त्वलक्षणयां	
देवतादिभद्रप्रदाशिका मायऽपि स्वका-		योगी ज्ञागतीतिकथनम्	६४
र्थसहिताऽहमेवेत्यादिकथनम् ...	२२	सत्यकामस्य सर्वे कामाः प्रागुवन्तीति	
मन्ःमातिप्रबोधायाऽऽत्मनो मायाश्रव-		निरूपणम्... ..	६५
लरूपनिरूपणम्	२३	बुद्धिस्वैर्धे प्रयोजनाभिधानम् ...	६६
आत्मनःसकाशादग्न्यादिदेवतानामुत्पत्तिः	२४-२६	सर्वकामस्याप्युपैकं निखतं नरतस्य	
आत्मस्वरूपकथनम्	२७	गुक्तिप्राप्तिकथनम्	६७
श्रेष्ठादीनामपि मायातो मोह इत्यादिक-			
थनम्	२८-२९		

विषयाः	श्लोकसङ्काः
ब्रह्मविद्यायां ज्ञाने कैवल्यपदावाप्तिरिति- बोधनम्	६८

द्वितीयोऽध्यायः ।

श्रीगजाननं प्रति ज्ञाननिष्ठा अथच कर्म- निष्ठा, उभयोर्मध्ये यन्नि श्रेयसकरं तद्वदेति वरेण्यप्रार्थना...	१
कर्मनिष्ठाज्ञाननिष्ठयोर्भिन्नाधिकारैकत्व- कथनम्	२
नित्यनैमित्तिककर्मस्वागे पुरुषस्य मुख्य- भावनिरूपणम्	३-५
कर्मणा यथा चित्तशुद्धिस्तरप्रकाराभि- धानम्	६
अनिच्छकृतकर्माणि श्रेष्ठतमत्वकथनम् ईश्वरार्पितं कर्म पुरुषं न वप्र्राप्तिं सवासनं कर्म देहिनें वप्र्राप्त्यादिकथनम्...	७-८
अनात्मज्ञस्य चित्तशुद्धयर्थं कर्मयोगव- श्यकत्वप्रतिपादनम्	१०-११
नित्याकरणात्पुरुषस्य प्रत्यवायोऽपत्तिः हुतावशिष्टभोक्तृणां सर्वपातकेभ्यो मुक्तिरित्यादिनिरूपणम्	१२-१४
तत्कारणपरम्परया यज्ञस्य सर्वकारण- त्वम्	१५
आख्यायिकापूर्वं व्युत्पत्तितथैवप्राधा- न्यस्य फलाभिधानम्	१६
आत्मतृप्तस्य कर्मयोगानावश्यकत्वप्रतिपाद- नम्	१७-१८
वरेण्यस्य फलासक्तिं लब्ध्वा स्वधर्मं प्रव- नम्	१९
अत्मज्ञेनापि लोकसंग्रहाय कर्मं कर्तव्यमि- त्यभिधानम्	२०-२३
विहितकर्मस्वागे दोषानिरूपणम्	२४-२५
आविष्टां मातेभ्यं विद्वांसु कुर्वतेत्यादिप्रति- पादनम्	२६-२८
गुणविमोहितानामज्ञानिनां कर्मसु सङ्ग इत्या- दिनिरूपणम्	२९
ईश्वरबुद्ध्या कर्मं कुर्वतो मोक्षवाप्तिनि- रूपणम्	३०-३५

विषयाः	श्लोकसङ्काः
पुंसः स्वातन्त्र्यमस्वातन्त्र्यं वेति संदिहान- स्य वरेण्यस्य श्रीगजाननं प्रति प्रश्नः ३६	
वरेण्यं प्रति श्रीगजाननस्योक्तिः	३७
कामक्रोधयोः पापहेतुत्वनिरूपणम्	३८-३९
कामस्यानर्थहेतुत्वाभिधानम्	४०-४१
कामजये पुरुषस्य सर्वफलावाप्तिकथनम्	४२-४३

तृतीयोऽध्यायः ।

पूर्वोक्तयोर्गे वरेण्यस्य श्रद्धामुत्पादायितुं योग- स्यन्नादित्वनिरूपणम्	१
ज्ञानयोगस्याऽऽश्रुनिकत्वशङ्कानिवृत्तये वंशकथ- नपूर्विका स्तुतिः	२-४
मणोक्षे लोकस्थानीश्वरत्वशङ्कां निवर्तयितुं वेरण्यप्रश्नः	५
स्वविभ्रह्मस्याभाषनन्तत्वं दर्शयतो गजानन- स्य वरेण्यं प्रति वचनम्	६
मत्त एव विष्णवादिदेवतानामाविर्भाव इत्यादि- कथनम्	७
विष्णवादीनां स्वप्रभवत्वात्स्वाभिन्नत्वबोध- नम्	८-९
भगवतो जन्मस्वरूपतः प्रयोजनयोर्निरूप- णम्	१०-१२
ज्ञाननकृतदिव्यजन्मकर्मवेदनेन भक्तस्य पुनर्जन्माभावकथनम्	१३
पूर्वेषां ब्रह्मविद्यामप्येतन्मोक्षमार्गाश्रयणे- नैव प्राप्तकैवल्यत्वनिरूपणम्	१४
गजाननकृतं स्वस्य कामनानुसरेण फ- लदात्तुत्वंकथनम्	१५-१६
कर्मजसिद्धेः शीघ्रभावित्वेन सर्वेषां कर्म- प्रवृत्तिबोधनम्	१७-१८
चातुर्वर्ण्यसृष्टिकर्तुं पि भगवतस्तदकर्तृ- त्वनिरूपणम्	१९
गजाननकृतं स्वस्य कर्तृत्वज्ञानेनापि ज्ञानुः कर्मबन्धाभावाभिधानम्	२०
कर्मविभागबोधस्य फलनिरूपणम्	२१
कर्मो कर्मकथनप्रतिज्ञा	२२-२३
क्रियादितत्त्वप्रदर्शनम्	२४

विषयः	श्लोकाङ्काः
निर्दग्धक्रियस्य लक्षणादिकथनम् ...	२५
वैतृष्यप्रकाराणां निरूपणम् ...	२६-२८
योगमनुतिष्ठतो वितृष्यस्य कर्मलेपत्वा- भावप्रतिपादनम् ...	२९
ग्रहसंपादनार्थं कर्मावरणप्रकारामिधा- नम् ...	३०
द्वैतदर्शनप्रावल्यादद्वैतभावनायामनाधि- कारिणां मतनिरूपणम् ...	३१-३८
प्राणयज्ञपुरःसरं ज्ञानयज्ञस्य सर्वयज्ञैभ्यः श्रेष्ठत्वप्रतिपादनम् ...	३९
उक्तज्ञानस्य गुरुबुद्ध्या प्राप्तिकथनम् ...	४०-४१
सत्सङ्गाकरणदोषकथनपूर्वकं सत्सङ्गगुण- वर्णनम् ...	४२-४३
ज्ञानफलनिरूपणम् ...	४४-४५
ज्ञानस्य श्रेष्ठत्वकथनम् ...	४६-४८
कथञ्चज्ञानस्य संशयादयो नश्यन्तीत्या- दिकथनम् ...	४९
ज्ञानादपि ब्रह्मापणयोगस्य श्रेष्ठत्वनिरू- पणम् ...	५०

चतुर्थोऽध्यायः ।

संन्यस्तिकर्मयोगयोर्मध्ये यच्छ्रेयस्करं तद्वदेति वरेण्यप्रार्थना ...	१
वियोगाक्रियायोगस्य हेतुयुतं प्रशस्यत- रत्वकथनम् ...	२-३
कर्मयोगयोर्मध्ये पुरुषेणान्यतरत्सस्यमनु- ष्ठेयमित्याभिधानपूर्वकं कर्मणि योगा- न्तर्भावनिरूपणम् ...	४
संन्यस्तिकर्मयोगयोः फलतोऽभेदत्वक- थनम् ...	५
वैराग्यरहितस्य कर्मन्यासस्य निन्दाय- भिधानम् ...	६
आत्मज्ञाने वर्तमानस्य लोकसंप्रहाय कर्म कुर्वतोऽपि तत्फलालेपत्वोपपाद- नम् ...	७
योगिनस्तत्फलालेपत्वे हेतुकथनम् ...	८-१०
फलेह्या कर्म कुर्वतो योऽहीनस्य दुःख- प्राप्तिनिरूपणम् ...	११

विषयः	श्लोकाङ्काः
योगिनः सुखेन देहस्थितिकथनम् ...	१२
आत्मनः प्रभोः कारयितृत्वाद्यभाव- पुरःसरं शक्तेः कारयितृत्वादिप्र- तिपादनम् ...	१३-१५
ज्ञानिनां ज्ञानेन ब्रह्मप्राप्तिनिरूपणम् ...	१६
ज्ञानिनो द्विजार्दी समेक्षणत्वकथनम् ...	१७
ज्ञानस्य दृष्टफलमिधानम् ...	१८
ब्रह्मज्ञानो प्रियाप्रियप्राप्तावपि हर्षद्वैपर- हितत्वबोधनम् ...	१९
श्रीगजाननं प्रति वरेण्यस्य ज्ञानयोग- मार्गयोर्मध्ये कस्य सुखसाधनत्वमि- त्येतद्विषयकः प्रश्नः ...	२०
श्रीगजाननस्य वरेण्यकृतप्रशस्त्योत्तरा- रम्भः ...	२१
विषयोत्वसौख्यस्य दुःखकरत्वाद्यभि- धानम् ...	२२
कामक्रोधयोः कारणसद्भावे ती जेतुं समर्थस्य सुखित्वकथनम् ...	२३
अन्तःसुखादिविशिष्टस्य ब्रह्मप्राप्तिबोध- नम् ...	२४-२५
नित्तनिग्रहासमर्थस्य हठवोगामिधानम् ...	२६
प्राणायामलक्षणम् ...	२७
लघुमध्यमोत्तमप्राणायामानां लक्षणाणि ...	२८-३०
प्राणजये गुणकथनम् ...	३१-३२
प्राणायाममभ्यस्यतः फलनिरूपणम् ...	३३
प्राणायामस्य वृद्धिक्रमकथनम् ...	३४
प्राणायामसाध्यफलनिरूपणम् ...	३५-३७

भक्तिमार्गप्रधाना मध्यमा चतुरध्यायी ।

पञ्चमोऽध्यायः ।

वरेण्यं प्रति श्रीगजाननप्रतिपादितं कर्म- योगिनः श्रेष्ठत्वाभिधानम् ...	१
निरुक्तकर्मयोगोऽवधिः कथनम् ...	२
शमदमाद्यभावे दोषनिरूपणम् ...	३-४
मनोनाशोपायाभिधानम् ...	५-६